

## چند مسأله راجع به بدل ذبیحه

### چند مسأله راجع به بدل ذبیحه

[۱۰۵۱] م - اگر قادر نباشد بر ذبح، باید سه روز در حج و هفت روز پس از مراجعت از حج روزه بگیرد.

[۱۰۵۲] م - مراد از اینکه قادر بر ذبح نباشد، آن است که نه هدی را داشته باشد و نه پولش را. [۱]

[۱۰۵۳] م - اگر می تواند بدون زحمت و مشقت قرض کند و در ازای قرض چیزی که ادا کند داشته باشد باید قرض کند و ذبح کند. [۲]

[۱۰۵۴] م - اگر می تواند بدون مشقت چیزی که زاید از مؤونه سفر است بفروشد [۳]، باید بفروشد، و هدی بخرد، لکن لباس را هر چه باشد لازم نیست بفروشد. [۴]

[۱۰۵۵] م - لازم نیست کسب کند و پول هدی را تهیه کند [۵]، لیکن اگر کسب کرد و تهیه کرد، باید ذبح کند.

[۱۰۵۶] م - اگر چه لباس را لازم نیست بفروشد لکن اگر لباس زاید داشت و فروخت، ظاهر<sup>۱</sup> باید ذبح کند و احتیاط آن است که روزه هم بگیرد. [۶]

[۱۰۵۷] م - این سه روز روزه را باید در ماه ذیحجه بگیرد و احتیاط واجب آن است که از هفتم تا نهم بگیرد و جلوتر نگیرد. [۷]

[۱۰۵۸] م - باید این سه روز دنبال هم باشد.

[۱۰۵۹] م - اگر روز هفتم نتوانست روزه بگیرد [۸]، روز هشتم و نهم بگیرد و یک روز دیگر بعد از مراجعت از منی بگیرد و احتیاط آن است که بعد از ایام تشریق، که یازدهم و دوازدهم و سیزدهم است، بگیرد. [۹]

[۱۰۶۰] م - این سه روز روزه را در ایام تشریق، در منی، جایز نیست بگیرد [۱۰]، بلکه در ایام تشریق در منی روزه برای همه کس حرام [۱۱] است، چه حج به جا بیاورد یا نه.

[۱۰۶۱] م - احتیاط مستحب برای کسی که روز هفتم را روزه نگرفته و هشتم و نهم را گرفته، آن است که بعد از مراجعت از منی، سه روز روزه بگیرد که اول آن، روز کوچ کردن است؛ یعنی سیزدهم [۱۲] - و متوالی بگیرد و قصدش آن باشد که سه روز از پنج روز برای ادای روزه واجب باشد.

[۱۰۶۲] م - اگر روز هشتم را روزه نگرفت، روز نهم را هم نگیرد و بعد از مراجعت از منی [۱۳] سه روز دنبال هم بگیرد.

[۱۰۶۳] م - جایز است اگر از هشتم روزه تعویق افتاد، تا آخر ذیحجه هر وقت بخواهد این سه روز را روزه بگیرد، اگرچه احتیاط [۱۴] آن است که بعد از ایام تشریق فوراً بگیرد.

[۱۰۶۴] م - این سه روز را در سفر می تواند روزه بگیرد و لازم نیست در مکه قصد اقامت کند، بلکه اگر برای ماندن سه روز در مکه مهلت نیست بین راه هم جایز است بگیرد. [۱۵]

[۱۰۶۵] م - اگر سه روز روزه را گرفت و بعد از آن متمکن شد از هدی [۱۶]، لازم نیست [۱۷] ذبح کند [۱۸]، لیکن اگر قبل از تمام شدن سه روز متمکن شد باید ذبح کند.

[۱۰۶۶] م - اگر این سه روز روزه را نگرفت تا ماه ذیحجه تمام شد [۱۹] باید هدی [۲۰] را خودش یا نابیش در منی ذبح کند [۲۱] و روزه فایده ندارد.

[۱۰۶۷] م - باید این سه روز روزه را، بعد از احرام به عمره [۲۲] به جا آورد و قبل از آن نمی تواند. [۲۳]

[۱۰۶۸] م - هفت روز بقیه را باید بعد از مراجعت از سفر حج، روزه بگیرد.

[۱۰۶۹] م - احتیاط واجب [۲۴] آن است که پی در پی به جا آورد. [۲۵]

[۱۰۷۰] م - جایز نیست این هفت روز را در مکه یا در راه روزه بگیرد، مگر آنکه بنای اقامت در مکه داشته باشد، در این صورت اگر مدتی بگذرد که در آن مدت می توانست به وطن خود مراجعت کند، جایز است به جا آورد و همچنین جایز است اگر یک ماه بماند. [۲۶]

[۱۰۷۱] م - در این ایام که با هواپیما مراجعت می کنند، بعید نیست برای کسی که در مکه اقامت کرده جایز باشد به همان مقداریکه [۲۷] هواپیما اشخاص را به محل می رساند [۲۸] صبر کند و روزه بگیرد لیکن احتیاط خلاف آن است [۲۹] و به احتیاط واجب [۳۰] جمع بین سه روز و هفت روز را نکند. [۳۱]

[۱۰۷۲] م - اگر در غیر مکه؛ چه در راه یا در بلدی غیر از وطن خودش، اقامت کرد ظاهراً نتواند هفت روز روزه را در آنجا بگیرد [۳۲]، اگرچه به مقداری صبر کند که اگر راه می پیمود به وطن می رسید.

[۱۰۷۳] م - ابتداء ماهی را که اگر بماند در مکه جایز است روزه را بگیرد و همینطور ابتداء [۳۳] حساب موقع رسیدن به وطن را ظاهراً باید از وقتی که بنای مجاورت یا اقامت به مکه کرد حساب کند. [۳۴]

[۱۰۷۴] م - اگر متمکن از روزه گرفتن شد و قبل از آنکه روزه بگیرد مرد، واجب است ولی او سه روز را قضا کند [۳۵] بنابر اقوی، و هفت روز دیگر را بنابر احتیاط واجب. [۳۶]

[۱۰۷۵] م - لازم نیست بعد از برگشتن به بلد خود، در همانجا روزه بگیرد، پس اگر در جای دیگر قصد اقامت کرد می تواند بگیرد.

[۱۰۷۶] م - اگر متمکن از سه روز روزه نشد، در مکه و برگشت به محل خود [۳۷]، در صورتی که ماه ذی حجه باقی است می تواند در محل بگیرد، لیکن با هفت روز روزه فاصله [۳۸] بدهد [۳۹] و اگر ماه گذشته باشد باید [۴۰] هدی ذبح کند، اگرچه به وسیله شخص امینی [۴۱] باشد.

[۱]. آیه الله سبحانی: و یا اینکه نتواند بدون زحمت و مشقت قرض کند و یا اینکه ما به ازای قرض را جهت ادا در مکه و یا وطن نداشته باشد.

آیه الله فاضل: و قدرت اقتراض یا فروش زاید از مؤونه سفر را هم که در مسائل آینده گفته می شود نداشته باشد.

[۲]. آیه الله زنجانی: واجب نیست پول قربانی را قرض کند، ولی اگر قرض کرد باید قربانی کند.

[۳]. آیه الله زنجانی: واجب نیست بفروشد، ولی اگر فروخت باید قربانی کند.

[۴]. آیه الله اردبیلی: در زائد بر مؤونه فرقی بین لباس و غیر لباس نیست.

آیه الله بهجت، آیه الله صافی: فرق بین لباس و غیر آن در صورتیکه زائد بر مؤونه باشد نیست.

آیه الله تبریزی، آیه الله خویی: فرقی بین لباس و غیر لباس نیست.

آیه الله سبحانی: ولی در لباسی که به آن حاجت دارد اگر بفروشد و قربانی تهیه نماید احتیاط آن است که روزه هم بگیرد.

آیه الله سیستانی: اگر لباس مورد حاجت او نباشد بنابر احتیاط واجب باید آن را بفروشد و قربانی تهیه کند.

آیه الله گلپایگانی: متعرض این فرع نشده اند.

آیه الله مکارم: لباسی که مورد حاجت است.

[۵]. آیه الله بهجت: اگر مناسب باشد و عسر و حرج نباشد لازم است کسب نماید.

[۶]. آیه الله اردبیلی: اگر زائد بر مؤونه و احتیاجش باشد، فروختن لباس لازم است و روزه گرفتن لازم نیست.

آیه الله بهجت: گذشت که لباس زائد را بفروشد و ذبح کند و روزه لازم نیست.

آیات عظام تبریزی، زنجانی، مکارم: در این صورت روزه لازم نیست.

آیه الله گلپایگانی: متعرض این فرع نشده اند.

[۷]. آیه الله اردبیلی: اگر یأس از قدرت بر قربانی داشته باشد، پس از احرام عمره تمتع می تواند سه روز روزه را در ماه ذی الحجه بگیرد هرچند قبل از روز هفتم باشد.

آیات عظام بهجت، تبریزی، خویی: و سه روز اول را می تواند پس از شروع به اعمال عمره تمتع از اول ماه ذی حجه بگیرد.

آیه الله صافی، آیه الله گلپایگانی: باید این سه روز یا کاملاً قبل از عید قربان قرار گیرد هفتم و هشتم و نهم. و یا پس از بازگشت از منی و تا آخر ذی حجه.

آیه الله سبحانی: لیکن اگر قبل از ایام منی یعنی روز هشتم و نهم را روزه گرفت می تواند یک روز را بعد از ایام تشریق روزه بگیرد کما اینکه این سه روز را می تواند از اول ذی حجه روزه بگیرد.

[۸]. آیه الله اردبیلی: روز هشتم و نهم روزه نگیرد و پس از ایام تشریق تا آخر ذی الحجه آن سه روز را روزه بگیرد و بنابر اظهر می تواند از روز سیزدهم شروع کند اگر چه در روز سیزدهم از منی به طرف مکه کوچ کند و احتیاط واجب آن است که اختیاراً روزه را از روز هفتم تأخیر نیندازد.

[۹]. آیه الله تبریزی: کسی که باید در حج روزه بگیرد چنانچه نتواند روز هفتم را روزه بگیرد هشتم و نهم را روزه گرفته و روز دیگر را پس از بازگشت از منی روزه بگیرد.

آیه الله خویی: این احتیاط استحبابی است. ( مستفاد از مناسک، مسأله ۳۹۸ و صریح مستند العروه، ج ۵، ص ۲۷۰).

آیه الله زنجانی: و باید بعد از روز سیزدهم بگیرد، مگر به جهت ضرورت.

آیه الله سبحانی: روزه در ایام تشریق برای کسی که در منا است جایز نیست چه حج گزار باشد و چه غیر آن لذا اگر قبل از ایام منی روزه نگرفت باید بعد از ایام تشریق سه روز در مکه روزه بگیرد و هفت روز در محل خود و اگر در مکه نشد در راه بازگشت و اگر آن هم ممکن نشد در محل سه روز و بعد فاصله انداخته و هفت روز را روزه بگیرد.

آیه الله سیستانی: مکلفی که باید سه روز در حج روزه بگیرد اگر موفق نشود همه سه روز را پیش از روز عید به جا آورد، بنابر احتیاط کفایت نمی کند آنها را در روز هشتم و نهم و یک روز دیگر پس از برگشت از منی بگیرد، و افضل این است که پس از سپری شدن روزهای تشریق این سه روز را روزه بگیرد، اگرچه جایز است که از روز سیزدهم شروع کند، در صورتی که قبل از آن از منی برگشته باشد، بلکه بنابر اظهر اگرچه در خود روز سیزدهم برگشته باشد. ( مناسک، مسأله ۳۹۴).

[۱۰]. آیه الله زنجانی: مگر برای ضرورتی باشد مثلاً روز چهاردهم، مجبور است مراجعت کند. در این صورت روز سیزدهم را روزه می گیرد.

[۱۱]. آیه الله بهجت: نسبت به غیر ناسک خالی از تأمل نیست. ( وسیله ص ۳۳۰).

آیه الله مکارم: بنابر احتیاط واجب.

[۱۲]. آیه الله اردبیلی: رجوع شود به حاشیه مسأله ۱۰۵۹.

آیه الله زنجانی: و اول آن روز چهاردهم است.

آیه الله سبحانی، آیه الله صافی: و احتیاط آنست که اول آن روز چهاردهم باشد.

آیه الله سیستانی: رجوع شود به حاشیه قبل.

آیه الله فاضل: مشروط بر اینکه روز سیزدهم در منی نباشد والا باید از روز چهاردهم شروع کند.

[۱۳]. آیه الله زنجانی: و گذشتن روز سیزدهم.

[۱۴]. آیه الله اردبیلی: این احتیاط ترک نشود.

آیه الله تبریزی، آیه الله خویی: احتیاط این است که پس از بازگشت هرچه زودتر روزه ها را بگیرد و بدون عذر تأخیر ننماید.

آیه الله مکارم: این احتیاط ترک نشود.

[۱۵]. آیه الله سبحانی: بنابر احتیاط واجب باید این سه روز را در مکه روزه بگیرد هر چند قصد اقامه لازم نیست ولی در صورتی که متمکن برای ماندن در مکه نباشد در راه بگیرد ( کتاب الحج، ج ۵، ص ۱۸۳-۱۸۴).

[۱۶]. آیه الله زنجانى: اگر در روز دهم تا دوازدهم، متمکن از هدي شد لازم است قرباني کند و نمي تواند به روزه، اکتفا کند و اگر بعد از آن متمکن شد لازم نیست.

[۱۷]. آیه الله اردبيلي: اگر تا روز دوازدهم تمکن از قرباني پيدا کرد، بنابر احتیاط قرباني کند.

آیات عظام خويي، صافي، گلپايگاني: احتیاط واجب آن است که قرباني کند.

آیه الله سبحاني: اگر تا آخر ايام تشريق متمکن شد بايد ذبح کند و در غير اين صورت، روزه کفايت مي کند.

آیه الله سيستاني: بنابر احتیاط قرباني بر او واجب خواهد شد اگر تمکن قبل از گذشت ايام تشريق باشد و الا روزه کفايت مي کند.

آیه الله مکارم: بنابر احتیاط واجب قرباني کند.

[۱۸]. آیه الله بهجت: اگر چه ذبح کردن افضل و احوط است خصوصاً در صورت وجدان هدي قبل از خروج از مني ( مناسک شيخ ص ۷۷).

[۱۹]. آیه الله زنجانى: بايد در سال آینده، خودش يا نائيش در مني ذبح کند و اگر تأخير روزه از روي علم و عمد و اختيار بوده بايد یک گوسفند کفاره بدهد، بلي چنانچه به جهت ضرورتي نتوانسته در ذي حجه روزه بگیرد بايد بعد از ذي حجه روزه بگیرد و قرباني کفايت نمي کند.

[۲۰]. آیه الله بهجت: باید یک گوسفند در سال آینده خودش یا نابیش...

[۲۱]. آیه الله اردبیلی: در سال بعد.

آیات عظام تبریزی، خویی، سیستانی: و قربانی برای سال بعد بر او متعین است.

آیه الله سبحانی، آیه الله فاضل: در سال آینده خودش و یا نابیش....

آیه الله صافی: در ذی حجه سال آینده. □

□ آیه الله گلپایگانی: و در ذبح نیت مافیالذمه از هدی یا کفاره بکند و سپس بنابر احتیاط هفت روز پی در پی نزد اهلش روزه بگیرد. ( مناسک عربی، ص ۱۴۹).

آیه الله مکارم: بنابر احتیاط واجب در ذی حجه سال آینده.

[۲۲]. آیه الله زنجانی: باید بعد از محرم شدن به احرام حج بگیرد.

[۲۳]. آیه الله فاضل: یعنی تا زمانی که محرم به احرام عمره تمتع نشده نمی تواند این سه روز را بگیرد اما بعد از احرام عمره تمتع اگر چه محل هم باشد می تواند به تفصیلی که در مسأله ۱۰۵۷ گذشت روزه بگیرد.

[۲۴]. آیه الله اردبیلی: این احتیاط مستحب است.

آیه الله بهجت: اظهر عدم وجوب توالی است ( مناسک شیخ ص ۷۷).



آیه الله تبریزی، آیه الله خویی: احتیاط این است که هفت روز پی در پی باشد.  
آیات عظام سیستانی، صافی، فاضل، گلپایگانی، مکارم: بنابر احتیاط مستحب....

[۲۵]. آیه الله زنجان: سه روز روزه و همچنین هفت روز روزه باید پی در پی باشد، مگر در مواردی که ذکر شده است.

[۲۶]. آیه الله سیستانی: در این صورت باید صبر کند تا همراهان او به وطن مراجعت کنند یا یک ماه بگذرد و سپس روزه بگیرد.

آیه الله گلپایگانی: متعرض این مسأله و مسائل بعد تا مسأله ۱۰۷۶ نشده اند.

[۲۷]. آیه الله زنجان: باید به همان مقداری که مثلاً باید به فرودگاه برود و با هواپیما به محل بازگردد صبر کند و سپس روزه بگیرد و نباید بین ۳ روز و ۷ روز جمع نماید.

[۲۸]. آیه الله سیستانی: مراجعه شود به حاشیه قبل.

آیه الله مکارم: البته با توجه به نوبت بندی در حرکت با هواپیما.

[۲۹]. آیه الله اردبیلی: رعایت این احتیاط لازم نیست.

آیه الله مکارم: این احتیاط لازم نیست.

[۳۰]. آیه الله اردبیلی: بلکه بنابر اقوی.

[۳۱]. آیه الله بهجت: به ذیل مسأله ۱۰۷۶ مراجعه شود.

نظرات عظام تبریزی، خویی، صافی، گلپایگانی: نباید بین ۳ روز و ۷ روز جمع نمایند.

[۳۲]. آیه الله بهجت: مانعی ندارد در بلد دیگر روزه بگیرد، البته آن قدر که می توانست به وطن برسد صبر کند.

آیه الله خویی: متعرض این مسأله نشده اند.

[۳۳]. آیه الله خویی: بلکه ملاک این است که همسفرهایش که در مکه اقامت نکرده اند به وطن برسند. ( مناسک عربی، مسأله ۳۹۳).

آیه الله زنجانی: مبدأ این دو مدت پس از انقضاء ایام تشریق و پایان مناسک حج ( یعنی انجام طواف نساء ) و سه روز روزه گرفتن است.

آیه الله سبحانی: ابتدای ماه از مابعد ایام تشریق یعنی روز چهاردهم حساب می شود ( کتاب الحج، ج ۵، ص ۱۹۶).

آیه الله سیستانی: ابتدا آن زمانی است که اگر قصد اقامت در مکه نداشت معمولاً از آنجا خارج می شد.

[۳۴]. آیه الله اردبیلی: بلکه باید از روزی حساب کند که اگر در مکه اقامت نمی کرد، آن روز به محل خود مراجعت می کرد.

آیه الله مکارم: بلکه ملاک آن است که همسفران او به وطن برسند ولی در یک ماه احتیاط واجب محاسبه بعد از قصد اقامت در مکه است.

[۳۵]. آیه الله خویی: اگر تا تمام شدن ماه ذی حجه این سه روز را روزه نگرفت روزه ساقط و قربانی در سال بعد متعین است و لو اینکه نایب بگیرد. ( مناسک عربی، مسأله ۳۹۴).

آیه الله فاضل: بر ولی واجب است سه روز را قضا کند و هفت روز دیگر را بنابر احتیاط مستحب قضا کند.

[۳۶]. آیه الله بهجت، آیه الله زنجانی: واجب است بگیرد.

آیه الله سبحانی: اگر سه روز را روزه گرفته قضای بقیه واجب نیست ولی اگر هیچ روزه نگرفته باید همه را قضا کند ( کتاب الحج، ج ۵، ص ۲۰۴).

آیه الله سیستانی: هیچ کدام واجب نیست.

[۳۷]. آیه الله گلپایگانی: متعرض این مسأله نشده اند.

[۳۸]. آیه الله بهجت: فاصله لازم نیست.

آیه الله سیستانی: احتیاط مستحب عدم جمع است. ( مناسک مسأله ۳۹۴ ).

[۳۹]. آیه الله زنجانی: و باید روزه بگیرد هر چند ماه ذی حجه گذشته باشد و ذبح هدی، لازم نیست.

[۴۰]. آیه الله اردبیلی: در سال آینده و در منی.

آیه الله فاضل: در منی.

[۴۱]. آیه الله سیستانی: البته در سال آینده.